

فرهنگ و زور

کامبیز نوروزی

حقوق‌دان

احساس و عاطفه و باور در قالب حقوق و قانون دستور نمی‌پذیرند. قبول‌نکردن این حقیقت در سازمان حکمرانی از دلایل مهم کشمکش‌هایی است که این سال‌ها به شکلی گسترده جامعه ایران را دستخوش تلاطم‌های گسترده و عمیق و خطرناک کرده است. حقوق مبتنی بر دستور است که ضمانت اجرای مستقیم آن را پشتیبانی می‌کند؛ مثل قانون مالیات‌ها یا قانون مجازات یا مقررات راهنمایی که خوشمان بیاید یا نه موظف به اجرای این قوانین هستیم. باورها، احساسات و عواطف بر بستر عرف به عنوان یک انتخاب جمعی و به تناسب شخصیت آدم‌ها و اوضاع اجتماعی شکل می‌گیرند و الگوهای رفتاری خاصی می‌آفرینند. مثلا هر زمان و هر دوران نوعی لباس در جامعه رایج می‌شود و مردم نیز در زیبایی‌شناسی خود آن را مناسب و زیبا محسوب می‌کنند و دوست می‌دارند. در هنرها هم همین است. یا مثلا آیین‌های سوگ یا سرور، براساس انتخاب عرفی هر دوران شکل‌هایی پیدا می‌کنند.قانون نمی‌تواند به جامعه و آدم‌ها دستور بدهد فلان رنگ را یا فلان موسیقی، یا فلان لباس، یا چیزهایی مانند اینها را دوست نداشته باشید یا چیزهایی را دوست داشته باشید که دستگاه حکمرانی دستور می‌دهد. از مجموعه مفصل حقوقی برای عدم صلاحیت قانون در مداخله در این قبیل موارد می‌گذرم. فعلا به همین یک دلیل بسنده می‌کنم که این دست سلیقه‌ها و عرف‌ها براساس نظام احساسی و عاطفی افراد و جامعه شکل می‌گیرند و این چیزی است که ذاتا قابلیت دستوری‌پذیری ندارد.

احساس و عاطفه تابع دستور نیستند. برای جلوگیری از ایراد شبهه باید بر این تأکید شود که این به معنای آن نیست که افراد جامعه هر کاری که دوست دارند، انجام بدهند. مثل کسی بگوید من چون دوست دارم قتل یا دزدی کنم، مجازم این کارها را انجام بدهم. در این مثال «دوست‌داشتن» واژه نادرستی است. دوست‌داشتن به درجه‌های مختلف امری غیرارادی است. معمولا افراد نمی‌توانند به دقت بگویند چرا فلان‌رنگ یا فلان‌لباس یا فلان شخصی را دوست دارند. اما قتل و دزدی اموری کاملا ارادی‌اند. علاوه‌براین در نظام احساسی و عاطفی سوزۀ اصلی خود فرد است. او درباره خود و برای خود تصمیم می‌گیرد اما سوزۀ اصلی کسی که می‌گوید دوست دارم دزدی یا قتل کنم کس دیگری است. ما مجاز نیستیم که درباره دیگران تصمیم بگیریم. در مواجهه دستوری نظام حقوقی با حریم نظام احساسی و عاطفی افراد و جامعه، تقابلی سخت بین قانون و مجریان قانون با باورهای فردی و اجتماعی شکل می‌گیرد. در این تقابل ممکن است به حکم زور و ارباب مردم تا جایی مجبور به پذیرش دستورات حکومتی شوند ولی در اولین یا کمترین فرصت هیمنه زور و ارباب می‌شکنند و اراده‌های مشروع عمومی بر آنها غلبه می‌کند. یک تجربه مثال اتحاد جماهیر شوروی است که بعد از انحلال تمام آیین‌ها و باورهای عمومی که حدود ۷۰ سال سرکوب شده بودند، در جمهوری‌های مختلف سربرآوردند. در تجربه ۴۰ساله ایران نمونه‌های فراوان وجود دارد که نشان می‌دهند هیچ‌گاه مقابله نظام حقوقی با فرهنگ عمومی اثربخش نبوده و جز بحران و تلاطم و نهایتا تسلیم پرهرزبه نظام حقوقی و نظام اداری و نظام نظارتی‌نتیجه‌ای نداشته است. مثلا تا میانه‌های دهه ۶۰ استفاده

و نگهداری نوارهای کاست خوانندگان پیش از انقلاب ممنوع بود. در جاده‌ها ایست-بازرسی دنبال اینها هم می‌گشت. در همین دوران حمل‌ونقل ساز نیازمند مجوز از وزارت ارشاد بود. تقریبا تا سال ۱۳۲۷ خرید و فروش و نگهداری دستگاه‌ها و نوارهای ویدئوی خانگی ممنوع و موجب جزا بود. در سال ۱۳۷۳ قانون ممنوعیت به‌کارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره تصویب شد. تا سال‌ها خانه‌ها از هجوم مأموران برای کشف و ضبط تجهیزات ماهواره‌ای در امان نبودند. مقایسه مانتوهای اداری زنان در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ تا آنچه در دهه‌های اخیر رواج یافت تفاوت‌هایی را نشان می‌دهد که برای نسل‌های جدید به‌شدت حیرت‌آور است. از همان اوان پیروزی

انقلاب برگزاری مراسم‌هایی مانند عروسی به‌صورت مختلط ممنوع شد.

چهارشنبه ۱۲ اردیبهشت
۱۴۰۳
۲۲ شوال ۱۴۴۵
۱ می ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۸۲۳
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

در «شرق» امروز می‌خوانید: طحان‌نظیف: قانون اساسی به کلاس‌های درس برده شود • بررسی وضعیت رسانه‌ها در انگلیس؛ نقش رسانه در دموکراسی‌ها چیست و چرا اهمیت دارد؟

گزارشی از معضلات و مشکلات دستمزدی که باعث شده است صنایع کشور با چالش جدی کمبود نیروی کار ماهر مواجه شوند

فقر کارگر

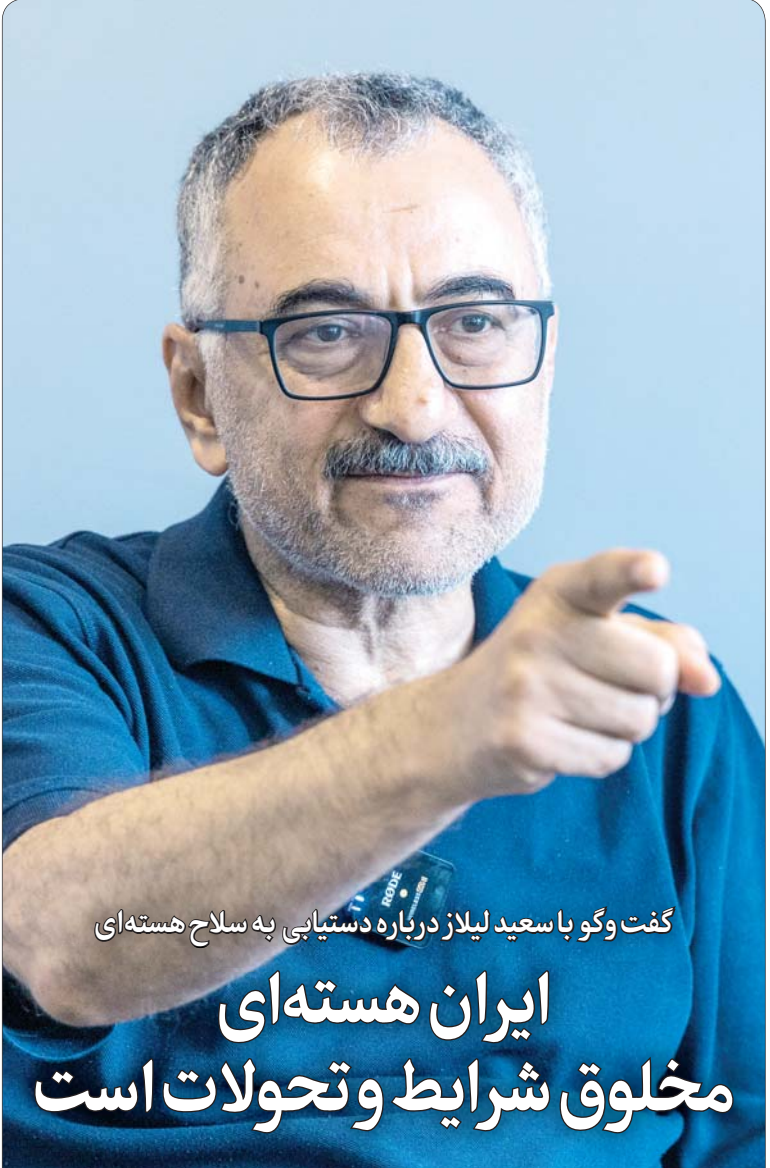
شرق: مقابل ورودی بسیاری از کارخانه‌های بزرگ بترهای استخدام کارگر نصب شده است. آگهی استخدام بسیاری از کارخانه‌ها مدام در سایت‌های کاریابی تکرار می‌شود، اما کارگر نیست که نیست... این روایت بسیاری از کارخانه‌داران ایرانی است. آنها توضیح می‌دهند که کمبود کارگر سبب شده است بسیاری از کارخانه‌ها به جذب زنان روی بیاورند. زهرا کریمی، اقتصاددان، به «شرق» می‌گوید: درحال‌حاضر بازار کار با سه پدیده متفاوت مواجه شده است: اول، رویگردانی مردان از کارگری در کارخانه‌ها و جذب گسترده زنان با دستمزد نازل که این مسئله گویای وضعیت نامطلوب تولید است. دوم، پدیده مهاجرت کارگران با مهارت متوسط و بیشتر به خارج از کشور و سوم، جایگزینی کارگران خارجی با مهارت پایین که همگی موجب کاهش بیش از پیش بهره‌وری در کارخانه‌ها و صنایع کشور می‌شود. روزگار سخت و دستمزد پایین کارگران را از صنایع رویگردان کرده است. دستمزد کارگران در

«شرق» از سفر مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به تهران و تأثیر آن بر اختلافات پادمانی گزارش می‌دهد

سفر گروسی و معادلات پیش‌رو

صفحه ۲

شرق

گفت‌وگو با سعید لیلاز درباره دستیابی به سلاح هسته‌ای

ایران هسته‌ای مخلوق شرایط و تحولات است

این گفت‌وگو را در صفحه ۶ بخوانید. عکس: سهند تالی، شرق

روحانی در دیدار جمعی از وزرا و معاونان سابق رئیس‌جمهور:

مجلس، دولت و خبرنگاران اقلیت، به نفع کشور و نظام نیست

۲

برگزیده‌ها

بابک زنجانی عفو شد

۲۰ سال زندان به جای اعدام حکم نهایی پرونده فساد بزرگ نفتی

۲

واکش نهاد ریاست‌جمهوری به یک گزارش:

گشت‌ارشاد مدیران

وعده بر زمین مانده نیست

۲

سفر بیلینکن به اردن و اسرائیل هم‌زمان با افزایش ریزینی‌ها برای آتش‌بس در جنگ غزه

فشار برای توافق

۵

در چهارشنبه فوتبالی ایران

کاش تلویزیون

این مدلی نبود

۹

مسائل بوطیقای داستایفسکی به روایت باختین

انقلاب کوپرنیکی

داستایفسکی

۱۱

خبر

تولید بنزین

از پتروشیمی‌ها کلید خورد

وزیر نفت اعلام کرد: از خوراک متانول اقدام به تولید بنزین خواهیم کرد.
جواد اوجی در حاشیه مراسم امضای تفاهنامه مطالعات طرح‌های توسعه ۱۶ میدان گازی در جمع خبرنگاران اظهار کرد: استفاده از ظرفیت هلدینگ‌ها و پتروشیمی‌ها در سرمایه‌گذاری میدانی گازی رقم خواهد خورد که بر این مبنا برای نزدیک به ۲۰ مخزن با ۱۴ شرکت تفاهنامه امضا شد. این شرکت‌های بزرگ پتروشیمی با کمک شرکت‌های اکتشاف تولید بالغ بر هفت میلیارد دلار سرمایه‌گذاری روی میدانی گازی خواهند داشت و ۱۳۰ میلیون متر مکعب گاز در دو تا سه سال آتی به بهره‌برداری می‌رسد که هم خوراک پتروشیمی‌ها خواهد بود و هم به توسعه میدانی گازی کشور کمک می‌کند. او افزود: تاکنون سابقه نداشت که واحدهای پتروشیمی به توسعه میدانی ورود کنند. مقام معظم رهبری بر استفاده از ظرفیت هلدینگ‌ها در توسعه میدانی تأکید داشته‌اند و امروز این اتفاق رقم خورد. وزیر نفت گفت: سال گذشته قراردادهای خوبی با شرکت‌های پتروشیمی در زمینه جمع‌آوری گازهای مشعل امضا کردیم که بخشی هم به بهره‌برداری رسیده است. او درباره تولید بنزین در مجتمع‌های پتروشیمی گفت: در زمینه تولید بنزین در مجتمع‌هایی که تولید متانول دارند تفاهنامه‌هایی امضا شده است. اوجی گفت: بخشی از تولید متانول کشور به سمت تولید بنزین سوق داده خواهد شد.او دامه داد: امروز در برخی از کشورها از خوراک متانول به تولید بنزین دست یافتند. ما نیز دانش فنی و ظرفیت و توانمندی این حوزه را داریم؛ بنابراین در برخی پتروشیمی‌ها که سهامداران آنها تمایل داشته باشند با همکاری شرکت صنایع ملی پتروشیمی این اتفاق رقم می‌خورد.

بی‌عملی و غفلت در بهره‌برداری از میداین مشترک نفت و گاز

ما هیچ، ما نگاه

علیرضا کنکرو

مشترک؛ اما با نگاهی متفاوت، درآمدهای حاصل از فروش نفت و گازشان را در عوض هزینه‌کرد برای بودجه‌های جاری به کانال‌های سرمایه‌گذاری هدایت کرده و امروز، فصل خوشه‌چینی‌شان رسیده؛ کشورهایی مانند نروژ یا همسایگانی مانند امارات و قطر.

نفت و گاز برای این کشورها سرمایه ملی بوده، سرمایه را سرمایه‌گذاری کردند و هزینه‌های‌شان را هم از کنار همان سرمایه‌گذاری‌ها تأمین می‌کنند؛ نگاهی که شاید در کشور ما با راه‌اندازی حساب ذخیره ارزی و بعد هم صندوق توسعه ملی گام‌های نخستینش برداشته شد؛ اما از همان گام نخست و قدم اول فراتر نرفت؛ چراکه این مهم، نیازمند عزمی ملی و خواستی همگانی است؛ اینکه منابع ملی را به کانال سرمایه‌گذاری هدایت کنیم تا حق آیندگان را هم حفظ کنیم و سهم آنها را هم پیش‌خور نکنیم، نیازمند همراهی و همگامی همه سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران و مجریان است. صندوق توسعه ملی در مدت قریب به سه سال گذشته سعی بر آن داشته تا این مفهوم را برای تمام ارکان اقتصادی کشور تبیین و تفهیم کند که کارکرد و اساسنامه این صندوق، ایفای نقش در کسوت یک صندوق بین‌نسلی است تا منابع ملی را سرمایه‌گذاری کرده، خلق ثروت و ارزش کند و در نهایت، هم ساکنان امروز و هم اهالی فردا را منتفع سازد؛ اما نه‌تنها شاهد همراهی و همگامی نبوده؛ بلکه تمام انرژی و ظرفیت‌هایش را صرف

ارتباط با روزنامه شرق
T.ME/ALOSHARGH

WWW.SHARGHDAILY.IR

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق
۸۶۰۳۶۱۱۹

WWW.SHARGHDAILY.IR

امیر ناظمی |

ضربهٔ سخت

روایت توسعه: انقلاب مشروطه

توسعه

پژوهی

